

М. М. Фіцула

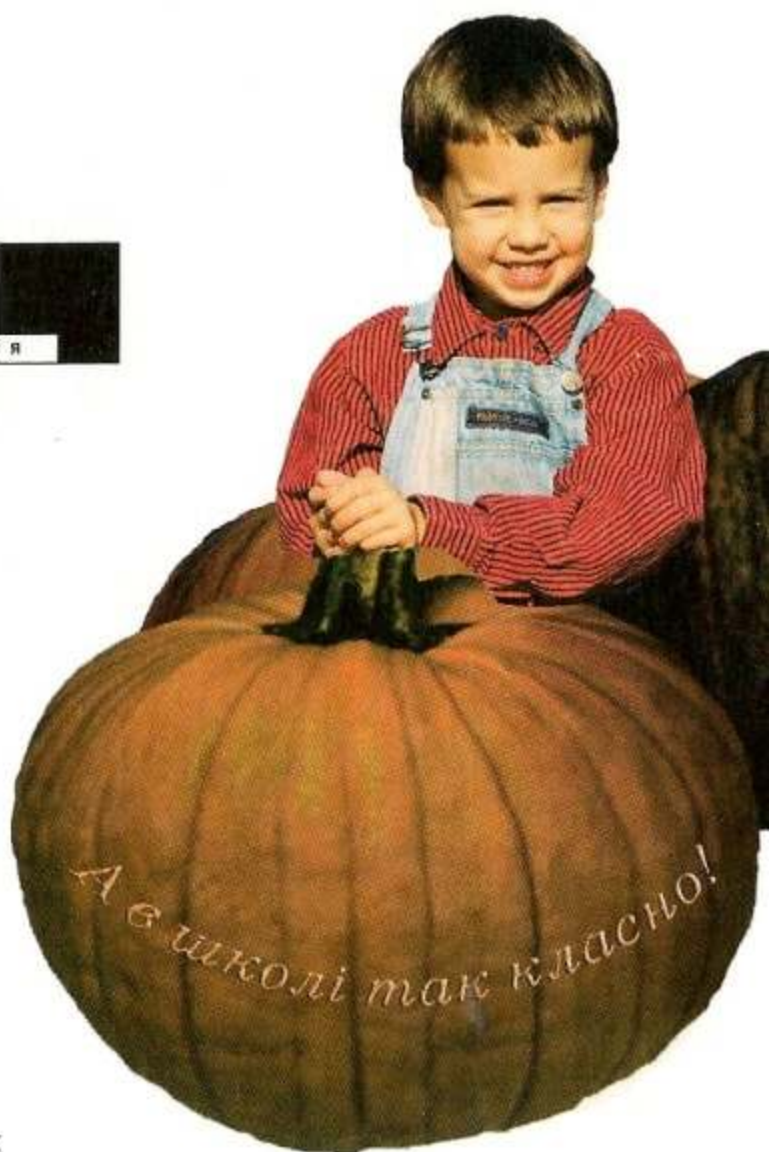
Педагогіка

Навчальний
посібник

ам!
альма
матер

серія

- Загальні засади педагогіки
- Теорія освіти і навчання (дидактика)
- Теорія виховання
- Школознавство
- З історії педагогіки

Серія заснована
в 1999 році

ам

альма
матер

М. М. Фіцула

Педагогіка

Навчальний посібник

3-тє видання, стереотипне

БІБЛІОТЕКА ХУПС

№ 129799

НАВЧАЛЬНИЙ ФОНД

Київ
Академвидав
2009

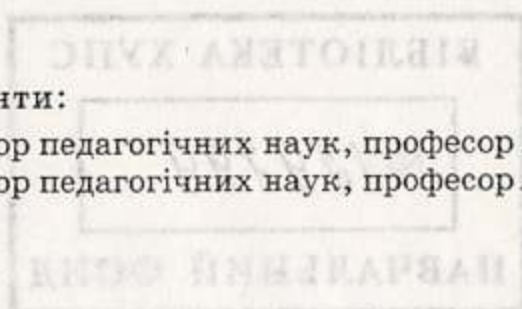
Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
як навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів
(Лист № 14/18.2 — 2706 від 20. 12. 2004 р.)

У навчальному посібнику розкрито загальні засади педагогіки, теорії навчання й виховання, основи школознавства з урахуванням сучасних досягнень психолого-педагогічної науки, досвіду розбудови та особливостей реформування української школи. Подано матеріал з історії виховання, школи і педагогіки, а також розвитку шкільництва і педагогічної думки в Україні від часів Київської Русі до сьогодення. Видання містить запитання, короткий термінологічний словник, що дасть змогу глибше осмислити навчальний матеріал.

Для студентів вищих навчальних закладів.

Рецензенти:

доктор педагогічних наук, професор *М. І. Сметанський*;
доктор педагогічних наук, професор *А. В. Вихруц*

ЗМІСТ

1. Загальні засади педагогіки	1.1. Предмет і завдання педагогіки	9
	Педагогіка як наука	10
	Предмет і основні категорії педагогіки	10
	Система педагогічних наук.	
	Зв'язки педагогіки з іншими науками.	
	Завдання педагогіки	17
	Напрями, течії зарубіжної педагогіки	20
	1.2. Логіка і методика педагогічних досліджень	
	Сутність і особливості наукових досліджень у педагогіці	24
	Методологія педагогіки	26
	Методи науково-педагогічного дослідження	27
	Етапи педагогічного дослідження	37
	1.3. Розвиток, виховання і формування особистості	
	Процес розвитку і формування особистості	39
	Спадковість і розвиток	46
	Вплив середовища на розвиток і формування особистості	48

	Розвиток і виховання	50
	Діяльність як чинник розвитку особистості	51
	Зарубіжні теорії розвитку особистості	53
	1.4. Мета виховання	
	Сутність мети виховання	55
	Завдання основних напрямів всебічного розвитку особистості	60
	Зарубіжна педагогіка про мету виховання	65
	1.5. Цілісний педагогічний процес	
	Сутність і структура педагогічного процесу	67
	Закономірності і принципи педагогічного процесу	71
	Технологія педагогічного процесу	76
2. Теорія освіти і навчання (дидактика)	2.1. Сутність процесу навчання	
	Дидактика як галузь педагогіки	78
	Процес навчання	82
	Функції процесу навчання	85
	Структура діяльності вчителя в навчальному процесі	89
	Психолого-педагогічні основи навчально-пізнавальної діяльності учнів	92
	2.2. Зміст освіти в національній школі	
	Сутність змісту освіти	98
	Особливості навчальних планів, програм і підручників	104
	Взаємозв'язок загальної, політехнічної і професійної освіти	112
	Зміст освіти зарубіжної школи	118
	2.3. Закономірності і принципи навчання	
	Закономірності навчання	121
	Основні принципи навчання	123
	2.4. Методи і засоби навчання	
	Методи навчання і їх класифікація	129
	Методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності	131
	Методи стимулювання навчальної діяльності учнів	144
	Методи контролю і самоконтролю у навчанні	147
	Засоби навчання	154
	Вибір методів навчання	157

	2.5. Технології і форми організації навчання	
	Традиційні технології навчання у сучасній школі	161
	Нові технології навчання	173
	Поняття про форми організації навчання	186
	Урок як основна форма організації навчання	190
	Підготовка вчителя до уроку	198
	Аналіз уроку	201
	Позаурочні форми навчання	202
	Пошуки ефективних форм навчання в зарубіжній школі	213
	2.6. Контроль за навчально-пізнавальною діяльністю	
	Сутність і основні види контролю успішності учнів	216
	Оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів	221
	Зарубіжна практика контролю успішності учнів	227
	2.7. Вибрані проблеми дидактики	
	Проблема навчання обдарованих дітей	229
	Неуспішність учнів і шляхи її подолання	232
3. Теорія виховання	3.1. Сутність процесу виховання	
	Процес виховання, його специфіка, компоненти і рушійні сили	237
	Етапи процесу виховання.	
	Управління процесом виховання	241
	Самовиховання, його сутність, умови, етапи, прийоми реалізації	244
	Перевиховання, його сутність, функції, етапи, принципи реалізації	247
	Результати процесу виховання	252
	Шляхи підвищення ефективності процесу виховання	253
	3.2. Основні закономірності і принципи виховання	
	Основні закономірності процесу виховання	257
	Основні принципи виховання	258
	3.3. Основні напрями виховання	
	Розумове виховання	264

	Формування наукового світогляду	267
	Моральне виховання	271
181	Статеве виховання і підготовка	
178	до сімейного життя	276
181	Виховання свідомої дисципліни,	
	почуття обов'язку і відповідальності	283
181	Правове виховання	288
181	Виховання несприйнятливості	
181	до наркогенних речовин	295
181	Екологічне виховання	298
181	Трудове виховання	300
181	Економічне виховання	306
	Профорієнтаційна робота в школі	310
	Естетичне виховання учнів	315
2. 181	Фізичне виховання	319
178	Зміст виховання в зарубіжній школі	325
181	3.4. Загальні методи виховання	
	Сутність методу і прийому виховання	330
181	Характеристика основних груп	
	методів виховання	331
181	3.5. Організаційні форми виховної роботи	
181	Специфіка позакласної	
	і позашкільної виховної роботи	356
	Масові, групові та індивідуальні	
	форми виховної роботи	357
181	Позашкільні навчально-виховні заклади	367
181	Участь сім'ї і громадськості	
	в організації дозвілля школярів	370
181	3.6. Виховання учнівського колективу	
	Сутність, ознаки, функції,	
181	структура колективу	372
181	Методи згуртування	
	учнівського колективу	375
181	Органи учнівського самоврядування	379
	Виховний вплив колективу	387
	Колективні творчі справи	391
181	3.7. Спільна виховна робота школи,	
181	сім'ї і громадськості	
	Завдання, зміст і методика	
181	виховання дітей в сім'ї	394

	Шляхи підвищення педагогічних знань батьків	399
	Види і методи роботи з батьками учнів	402
	Залучення громадськості до виховання дітей.	
	Церква і виховання підростаючого покоління	408
	Дитячі та юнацькі організації	412
	3.8. Робота класного керівника	
	Завдання і функції класного керівника	418
	Планування роботи класного керівника	421
	Вимоги до сучасного класного керівника	423
4. Школо-	4.1. Наукові засади	
знавство	внутрішкільного управління	
	Принципи управління освітою	426
	Органи освіти, їх функції і структура	428
	Керівництво навчально-виховною роботою школи	431
	Планування роботи школи	436
	Особливості внутрішкільного контролю	441
	4.2. Методична робота в школі	
	Роль методичної роботи в підвищенні рівня професійної підготовки вчителя	446
	Основні форми методичної роботи в школі	447
	4.3. Вивчення і поширення передового педагогічного досвіду, впровадження досягнень педагогічної науки у практику	
	Сутність передового педагогічного досвіду	455
	Вивчення, узагальнення і поширення передового педагогічного досвіду	457
	Втілення досягнень педагогічної науки в шкільну практику	459
	Наукова організація педагогічної праці	461
5. З історії педагогіки	5.1. Педагогіка давнього світу	
	Виховання у первісному суспільстві	465
	Виховання і навчання в країнах Давнього Сходу	469
	Виховання і навчання у Давній Греції і Давньому Римі	471
	Елементи педагогіки у філософських системах давнього світу	474

5.2. Розвиток школи, виховання і педагогічних ідей у середньовічній Європі, в епоху Відродження та Реформації	
Особливості освітньо-виховної практики і педагогічної думки в епоху середньовіччя. Виникнення університетів	479
Школа і педагогічна думка в Європі в епоху Відродження і Реформації	482
5.3. Становлення і розвиток зарубіжної педагогічної науки (XVII—XX ст.)	
Педагогічна система Я.-А. Коменського	486
Розвиток педагогічної теорії і практики в працях інших видатних педагогів	489
Реформаторська педагогіка зарубіжних країн кінця XIX—XX ст.	496
Розвиток педагогічної думки в Росії у XVIII—XIX ст.	500
Прогресивна педагогіка в Росії на початку XX ст.	503
5.4. Історія української школи і педагогіки	
Виховання, школа і педагогічна думка в Київській Русі	507
Освіта і педагогічна думка у період українського відродження (XVI — перша половина XVII ст.)	511
Українська педагогіка другої половини XVII — кінця XVIII ст.	517
Освіта і педагогічна думка в Україні першої половини XIX ст.	522
Освіта і педагогічна думка в Україні в другій половині XIX — на початку XX ст.	532
Освіта, шкільництво і педагогічна думка в Україні у XX ст.	539
Особливості розвитку педагогіки на сучасному етапі	551
Короткий термінологічний словник	553